

Sygn. akt III Ca 1506/18

POSTANOWIENIE

Dnia 9 kwietnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w G. III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący-Sędzia: SO Andrzej Dyrda (spr.)

Sędziowie: SO Magdalena Balion - Hajduk

SO Marcin Rak

po rozpoznaniu w dniu 9 kwietnia 2019 r. w G. na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku C. C.

z udziałem K. C.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestniczki postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Ż.

z dnia 19 czerwca 2018 r., sygn. akt I Ns 244/17

na rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego zawarte w punkcie 2 postanowienia Sądu Okręgowego w G. z dnia 8 listopada 2018r., sygn. akt III Ca 1506/18

postanawia :

oddalić zażalenie.

SSO Marcin Rak SSO Andrzej Dyrda SSO Magdalena Balion – Hajduk

Sygn. akt III Ca 1506/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym rozstrzygnięciem zawartym w punkcie 2 postanowienia z dnia 8 listopada 2018r. Sąd Okręgowy w G. oddalił wniosek wnioskodawcy o zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego od uczestniczki na swoją rzecz. Sąd jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach wskazał art. 520 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c., przy czym uznał, że zachodziły podstawy do odstąpienia od obciążenia uczestniczki postępowania kosztami postępowania odwoławczego w oparciu o art. 102 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd, uwzględniając bardzo trudną sytuację majątkową uczestniczki, stwierdził, że w sprawie występował szczególnie uzasadniony wypadek uzasadniający nieobciążenie uczestniczki kosztami postępowania apelacyjnego. Sąd, nawet przy uwzględnieniu wartości wkładu mieszkaniowego uzyskanego przez uczestniczkę, stwierdził, że obciążenie jej tymi kosztami z pewnością stanowiłoby istotne uszczuplenie przyznanej jej kwoty równowartości wkładu, w szczególności, iż kosztami postępowania obciążona została uczestniczka już przez Sąd I instancji. Nadto, Sąd uznał, że włożenie obowiązku zwrotu kosztów na jednego uczestnika postępowania nieprocesowego winno mieć miejsce wtedy, gdy odpowiada to względom słuszności. W tym kontekście, Sąd zwrócił uwagę na postawę uczestniczki, która nie reprezentowana w sprawie przez profesjonalnego pełnomocnika, podejmowała czynności, będąc przekonana o ich zasadności. W ocenie Sądu skarżąca, składając apelację mogła pozostawać w usprawiedliwionym subiektywnym przekonaniu co

do jej zasadności, upatrując w jej złożeniu jedyne sposoby na przyznanie jej całości równowartości wkładu mieszkaniowego. Nadto Sąd Odwoławczy wziął również pod uwagę fakt, że wnioskodawca nie złożył odpowiedzi na apelację, a wniosek o przyznanie kosztów postępowania odwoławczego złożył dopiero na rozprawie jego pełnomocnik.

Zażalenie na to postanowienie wniósł wnioskodawca.

Zarzucał naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na przyjęciu przez Sąd Okręgowy, że z uwagi na trudną sytuację finansową uczestniczki postępowania oraz osiągnięte przez nią niskie zarobki zasadne jest odstąpienie od obciążenia uczestniczki kosztami postępowania, wskazując przy tym, że w wyniku podziału majątku wspólnego uczestniczka postępowania otrzymała wierzytelności o wartości 47.125 zł. W ocenie wnioskodawcy Sąd tym samym naruszył przepisy postępowania, tj. art. 102 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez jego zastosowanie w przypadku, gdy nie zaistniały ku temu podstawy.

Na tych podstawach wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia w przedmiocie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przed sądem II instancji poprzez zasądzenie od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania przed sądem II instancji, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych. Nadto wniósł o zasądzenie od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 102 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Przytoczona regulacja prawna, jako przepis szczególny, winna być stosowana w wyjątkowych sytuacjach, na co zresztą wskazuje redakcja art. 102 k.p.c. Ocena, czy takie przesłanki wystąpiły powinna być zawsze dokonywana w całokształcie okoliczności, które uzasadniałyby odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 1974 r., II CZ 223/73).

W doktrynie i orzecznictwie, jako okoliczności uzasadniające zastosowanie art. 102 k.p.c., wskazuje się te związane z samym przebiegiem postępowania, ale również dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony. Niemniej jednak, trudna sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej, nawet tak niekorzystna, że strona bez uszczerbku dla utrzymania własnego i członków rodziny nie byłaby w stanie ponieść kosztów, nie stanowi samodzielnej podstawy zwolnienia - na podstawie art. 102 k.p.c. - od obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi, chyba że na rzecz tej strony przemawiają dalsze szczególne okoliczności, które same mogłyby być niewystarczające, lecz łącznie z trudną sytuacją ekonomiczną wyczerpują znamiona wypadku szczególnie uzasadnionego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 10 sierpnia 2012r., I ACa 316/12; postanowienie Sądu Apelacyjnego we W. z dnia 29 czerwca 2012r., I ACz 961/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w K. z dnia 12 grudnia 2014r., I ACa 1050/14; wyrok Sądu Apelacyjnego w K. z dnia 13 listopada 2014r., I ACa 596/14).

Ocena tych okoliczności następuje z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego.

Wskazać jednak należy, na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w wyroku z dnia z dnia 19 maja 2006r. (III CK 221/05), że sposób skorzystania z przepisu art. 102 k.p.c. jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym Sądu orzekającego i do jego oceny należy przesądzenie, czy wystąpił szczególnie uzasadniony wypadek, który uzasadnia odstąpienie, a jeśli tak to, w jakim zakresie, od generalnej zasady obciążenia kosztami procesu strony przegrywającej spór. Nadto, jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 stycznia 2012r. (III CZ 10/12), a następnie potwierdził w postanowieniu z dnia 23 maja 2012r. (III CZ 25/12), ocena sądu, czy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, o którym mowa w art. 102 k.p.c., ma charakter dyskrecjonalny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności rozpoznawanej sprawy, w związku z czym w zasadzie nie podlega kontroli instancyjnej i może być podważona przez sąd wyższej instancji tylko wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa. (wskazana powyżej teza znajduje potwierdzenie także w następujących judykatach: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2012r., III

CZ 17/12; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2012r., V CZ 2/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w K. z dnia 22 lipca 2014r., I ACa 18/14). Niewątpliwie prezentowane powyżej stanowisko Sądu Najwyższego, ogranicza zakres rozpoznania zażalenia na postanowienie o kosztach procesu przez skład równorzędny Sądowi II instancji, a w konsekwencji „uszczupla” możliwość modyfikowania przez rozstrzygnięcia o kosztach postępowania odwoławczego, jedynie do przypadków, gdyż nieobciążenie lub obciążenie strony przegrywającej kosztami tego postępowania byłoby rażąco niesprawiedliwe. Sąd meriti uzyskuje tym samym dużą autonomię w kształtowaniu tego rozstrzygnięcia. Dysponentem więc odmiennego uregulowania obowiązku poniesienia kosztów postępowania odwoławczego pozostaje sąd rozpoznający środki odwoławcze (w tym przypadku apelację) co ich istoty.

Sąd Okręgowy, w opisanych powyżej okolicznościach nie doszukuje się rażącej niesprawiedliwości. Nadto uwzględnione okoliczności mają podstawę w zgromadzonym materiale dowodowym, natomiast wskazane przez Sąd Okręgowy względy słuszności należało uznać za uzasadnione z punktu widzenia logiki formalnej. Odmienna zatem ocena podstaw niezastosowania art. 102 k.p.c. dokonana przez wnioskodawcę nie dawała jednakże podstaw do uznania, iż Sąd Okręgowy w tym zakresie uchybił wymogom przewidzianym w art. 233 k.p.c., co dodatkowo wykluczało ingerencję w zaskarżone rozstrzygnięcie.

Z powołanych powyżej względów, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji, po myśli art. 385 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c. i a rt. 394² § 1 k.p.c.

SSO Marcin Rak SSO Andrzej Dyrda SSO Magdalena Balion – Hajduk